

תרומת יד-ושם למשפט אייכמן

תרומת ארכיונו בהכנת המשפט

ד"ר י. קרמיש

ב-22 בנובמבר 1959, כלומר חצי שנה לפני תפיסתו של אייכמן, כתבתי על פרשת פושע זה את הדברים הבאים: "בארכיונו נמצא שפע של חומר תעודתי רב-ערך במקור, בפרוטוסטטים ובמיקרופילמים על פעולותיו של אייכמן. ראויים לציון מיוחד: התיק האישי של אייכמן; הוראות ופקודות חתומות בידיו; עדויות של פעולותיו, אישיותו ותפקידו בהשמדת יהדות אירופה, אשר נמסרו ע"י שותפיו לפשעים בפני חוקרים ובתי-דין להענשת פושעי-מלחמה בתום מלחמת העולם השנייה, כגון עדויות דיטר ויסליצני (המצויות אצלנו במקור), קרומיי, וכו'; גם עדויות וזכרונות של יהודים אשר בתוקף תפקידם נפגשו או באו במגע עם אייכמן, (קאסטנר, מורמלשטיין, בנו כהן ואחרים).¹

כתרומתנו אנו ללכידת אייכמן ראוי לציין את העובדה, שהמצאו למוסדות המטפלים בדבר את התיק על שירותו האישי של אייכמן, הכולל עשרות מסמכים ותצלומים של אייכמן ומשפחתו.

הגשת מסמכים והדרכה

אחר הודעת ראש הממשלה בישיבת הכנסת ב-23 במאי 1960 על תפיסת אייכמן, הוקם בארכיונו מדור מיוחד, שמתפקידו היה לאסוף כל תעודה ומסמך הדנים במושע הזה. ב-26 במאי התקיימה פגישה ראשונה של נציגי מוסדנו עם הממונים על לשכת החקירה של משטרת ישראל (הלשכה 06).

בפגישה זו נקבעו דרכי מיון החומר בארכיונו הנוגע לפשעיו של אייכמן, וכן הותוו דרכי שיתוף הפעולה בין שני המוסדות.

אחר חילופי הדברים, ניגשו כמה מעובדי הלשכה מיד לעבודתם המעשית בהדרכתם של חוקרי הארכיון, שרכשו להם תוך כדי עבודתם במשך שנים בקיאות בחומר התיעודי ההיסטורי. ההדרכה ניתנה בנוגע לספרות הדוקומנטרית ולתעודות גופם המצויות בארכיונו.

כשבאה הדרישה להמצאת חומר האשמה נגד אייכמן, היה ארכיונו מוכן למשימה זו הודות לניסיון שרכשו לנו קודם לכן ע"י המצאת חומר דוקומנטרי ויידע לרשויות משפטיות בגרמניה, העוסקות בחקירת פושעי מלחמה והעמדתם לדין. בבדיקת התעודות והמסמכים על מנגנון הרצח של אייכמן החילונו ב-23 באוגוסט 1960, וכבר ב-6 ביוני מסרנו ללשכת 06 את הצרור הראשון של מסמכים, הן החתומים בידי אייכמן ועוזריו, והן מסמכים שנשלחו אליהם משרדים אחרים. משלוח זה כלל 68 פריטים מתוך הארכיב של "מרכז התיעוד בברלין – המשרד הראשי ס"ס לעניינים אישיים" (Berlin Document Centre, S.S Personal-hauptamt) וכן 39 מסמכים או צירופי-מסמכים לפי החלוקה כדלקמן: 14 מסמכים מיקרופילמים מתעודות מיניסטריון החוץ

¹ בדו"ח על פעולות "הטרור לפושעי המלחמה" שבארכיונו, שהגשתי לקראת מושב המועצה של יד-ושם.

הגרמני, 25 מסמכים מחטיבות אחרות, ביניהם מסמכים על הגירושים מאוסטריה ומן הרייך משנת 1941, על הגליית יהודי צרפת לאושוויץ, על קשריו של אייכמן עם המופתי ועל התערבותו של המופתי אצל הימלר נגד עליית יהודי אירופה לארץ-ישראל.

ביום 14 ביוני העברנו ללשכה הנ"ל 70 מסמכים נאציים (ס"ה 170 עמודים), ביניהם פוטוסטאט על מבנה "המשרד הראשי לבטחון הרייך" (R.S.H.A) ורשימת האחראים במחלקתו של אייכמן.

בין המסמכים שהעברנו ב-4 ביולי 1960 היו העתקי ההתכתבות של המופתי עם ריבנטרופ ולאטנברור. יש לציין במשלוח זה גם ה"דו"ח על מאורעות" (Ereignismeldung) מס' 45, שהעתק ממנו קיבל משרדו של אייכמן, וכן מכתב דחוף החתום ע"י היידריך מיום 10 בינואר 1942 (הנוגע למסמך המפורסם המכונה "התיק החום" (Braune Mappe), ובו הוראה שעל המשטרה למסור ל"משרד הראשי לבטחון הרייך" דוחות קבועים בכתב על הנעשה ביהודים, לפי הנחיותיו של אייכמן.

תוך שיתוף פעולה הדוק עם ראשי החקירה, ניצב א. זלינגר ונצ"מ א. הופשטר, קיבלו עובדי הלשכה הדרכה בענייני המסמכים הרבים, שהוצגו במשפטי נירנברג ולא פורסמו בכרכים של הסדרה הירוקה".

עפ"י בקשתה של הלשכה הועברו אליה בס"ה 30 ארגזים של החומר הזה הן בסטנסיל והן בפוטוסטטים, שהיו ברשותנו. החומר הזה הושלם אח"כ ע"י מסמכים הנמצאים במיקרופילמים. בס"ה השאלנו ללשכה למעלה מ-60 גלילים מתוך סרטי משפטי נירנברג.

כידוע התנהלו לפני בתי הדין הצבאיים האמריקאניים בנירנברג 12 משפטים נגד פושעי מלחמה. את החומר של ששה מהם העמדנו לרשות הלשכה 06. אמנם המסמכים הנמצאים בהם כבר נוצלו במשפטים רבים נגד פושעי-מלחמה. אך הם נשארו המסמכים הקלאסיים לדמותו של המשטר הנאצי ולמעלליו; ואלה המשפטים:

משפט I (נגד הרופאים)

המשפט התנהל מנובמבר 1946 עד לאוגוסט 1947 נגד מספר רופאים נאציים, שנאשמו בביצוע ניסיונות "רפואיים" בבני אדם, שגרמו עינויים לקרבנות, הפכו אותם לבעלי מום ובמקרים רבים גרמו למותם. הסובלים היו בעיקר יושבי מחנות-ריכוז, בחלקם הגדול יהודים. בין הפשעים יש לציין במיוחד את פעולת העיקור שבוצעו בנשים יהודיות. המסמכים ממשפט זה, הדנים בהכנת גולגולות יהודיות מאושוויץ לצורכי "מחקר", הובאו כחומר הוכחה במשפט אייכמן היות ומתוכנם מתברר, שהוא נחשב כסמכות עליונה לביצוע משימה נפשעת זו.

משפט IV (נגד אוסוואלד פו'הל וחבריו)

התנהל מינואר 1947 עד מאי 1949. הנאשמים היו מצמרת המשרד הראשי לכלכלה ולאדמיניסטרציה של ס"ס (SS, WVHA – Wirtschafts and Verwaltungshauptamt) פעולותיו של "המשרד" הזה היו, בין השאר, ניהול מחנות הריכוז, ארגון ופיקוח על עבודת כפייה, והחרמת

רכוש בשטחי הכיבוש. מתוך כך היה ל- W.V.H.A. חלק מכריע בהקמת הגיטאות ובחיסולם, בפעולות ההשמדה במחנות ובגזילת הרכוש היהודי בפולין, במסגרת "מבצע ריינהארד" (Reinhard Aktion). כאן יש לציין במיוחד את התעודות על חיסול גיטו וארשה ועל התקנת מתקני גאז באושוויץ, שהוצגו בזמן המשפט. הנאשם הראשי א. פוהל ניסה להטיל את עיקר האחריות לפעולות ההשמדה במחנות על שכמו של אייכמן.

משפט VI (נגד "אי-גה-פארבן" – I.G. Farben)

נמשך מאוגוסט 1947 עד יולי 1948. במשפט זה הואשמו אילי הון גרמנים במתן עזרה לממשל הנאצי בהשתלטותו הכללית על השטחים הכבושים. הם נידונו גם על החרמת רכוש יהודי וניצול עובדי-כפייה בארצות הנכבשות. במיוחד ראוי לציין את המפעל של I.G. Farben במחנה אושוויץ.

משפט VIII

(נגד ראשי המשרד הראשי לענייני גזע והתיישבות – Rasse und Siedlungshauptamt) הנאשמים – אולריך גרייפלט (Gre'felt) וחבריו – עסקו בביצוע שיטתי של נישול וגירוש יהודים ופולנים, כי להכין "שטח מחיה" לבני הגזע הגרמני Lebensraum. הם הואשמו, בין השאר, בשוד רכוש ציבורי ופרטי, חטיפת ילדים של עמים לא-גרמניים, גרימת הפלות מאונס ושימוש באמצעים אחרים למניעת ריבוי טבעי מ"גזעים פחותי ערך"; רדיפת יהודים והשמדתם.

משפט IX (נגד מפקדי "עוצבות המבצע" Einsatzgruppen)

במשפט הזה של עוצבות המבצע, שנמשך מיולי עד מארס 1949, הובאו לדין מפקדי יחידות מיוחדות של הס"ס שהוקמו במאי 1941 במטרה להשמיד יהודים וסוגים מסוימים של האוכלוסיה הלא-יהודית בשטחי רוסיה שעמדו להיכבש.

הוקמו ארבעה "איינזאצגרופן", שכל אחת מהן חולקה ליחידות משנה, וכל אחת קיבלה בשטח הכיבוש אזור, שבו פעלה במשך כל תקופות השלטון הגרמני עד לראשית הנסיגה הגדולה בשנת 1943. היה להן חלק מכריע בהשמדת יהדות רוסיה ואוקראינה. העדויות והדוחו"ת הכלולים בתיעוד המשפט הזה משמשים מקור עיקרי לידיעה על שואת יהדות זו.

משפט XI

במשפט הזה, הנקרא משפט "וילהלמשטראסה", הובאו לדין ראשי המשטר הנאצי שלא נדונו במשפט הצבאי הבינלאומי (I.M.T). היו עשרים ואחד נאשמים – ביניהם מספר שרים, אך בעיקר פקידים בכירים, שמילאו בצורה זו או אחרת תפקיד במדיניות השמדת היהודים.

בין אלה ראויים לציון: מזכיר הממשלה (Chef der Reichskanzlei), לאמרס (Lammers), שר האוצר שוורין-קרוזיק (Schwerin-Krosigk), מזכיר המדינה במשרד החוץ וייצוקר (E. Weizsäcker), מזכיר המדינה במשרד הפנים שטוקארט (Stuckart), ואדמונד ויזנמאיר (E. Veessenmeyer), ציר גרמניה בהונגריה בשנת 1944.

חשיבות מיוחדת הייתה למשפט "וילהמסטרסה" בגלל התעודות המרובות שהוצגו בו מארכיון של מיניסטרויון החוץ הגרמני בנוגע לתכנון וביצוע "הפתרון הסופי" (החשוב ביניהם הוא הדו"ח על ועידת וואנזיי מ-20.1.1942), ותעודות נוספות השופכות אור על חיפושי "פתרון" לשאלת היהודים מראשית שנת 1939, דרך תוכנית מאדגאסקר, עד לזמן בו הפכה השמדת היהודים למדיניות הרשמית של הרייך. על הדיפלומטיה הנאצית הוטל התפקיד להפעיל לחץ על בנות הברית של גרמניה, כדי שגם אלה תלכנה בעקבותיה. התיעוד במשפט הזה כולל, בין השאר, חומר על גירוש יהודי הונגריה, החרמת הרכוש היהודי בפולין, התחיקה האנטי-יהודית בגרמניה והתאמתה לשימוש בארצות הכיבוש, ועוד. פרט לחומר הנוגע לעניינים יהודיים משמש התיעוד של אותו משפט גם מקור עשיר להכרת המדיניות הכללית של גרמניה הנאצית בכל השטחים, בייחוד ביחסי החוץ שלה, והוא מהווה השלמה חשובה לחומר שהוצג קודם לכן לפני בית הדין הבינלאומי (I.M.T.).

המשפט ה-XI היה בהיקפו, במספר העדויות והמסמכים – הגדול בין משפטי נירנברג שהתנהלו בפני בתי-הדין הצבאיים האמריקאניים, והוא נמשך שנתיים ימים (אפריל 1947 – אפריל 1949).

תעודות ממשד החוץ הגרמני

הארכיב של מיניסטרויון החוץ הגרמני, שנתפס בתום המלחמה ע"י מעצמות המערב וצולם (כ-100 אלף תעודות הנוגעות ליהודים) עבור ארכיונו בלונדון בשנת 1956, מהווה מקור ראשון במעלה לתיעוד משפט אייכמן. בקאטלוג של הלשכה 06 (רשימת המסמכים והמודעות) צוינו המסמכים מתוך סרטי מיניסטרויון החוץ שבארכיונו, שנבחרו על-ידינו ושהוכנו מהם הגדלות פוטוסטטים. גם הסרטים שמהם הוצאו הפוטוסטטים, הועברו שלבים שלבים ללשכה 06 לשם אימות ההגדלות שלנו וכן לשם בדיקה, אם מצויים בהם מסמכים נוספים, שיכולים להשלים פרשות שעליהן קיבלה הלשכה חומר ממקורות אחרים.

רבה הייתה השפעת מיניסטרויון החוץ הגרמני על המדיניות של השמדת היהודים. המשרד הראשי לביטחון הרייך (בעיקר מחלקת אייכמן) היה שולח את הוראותיו בכתב לנציגיו המיוחדים בארצות שונות דרך מיניסטרויון החוץ. הארכיב של משרד זה מכיל העתקים של מסמכים משרדים שונים, שהיו מטפלים בבעיות יהודיות, ובתוכם – כאמור – תיעוד המשרד הראשי לביטחון הרייך. ביחס ל"פתרון הסופי" נותנים התיקים האלה אפשרות לעקוב בשיטתיות אחרי ההתפתחות של בעיה זו, והם מהווים מקור מוסמך לידיעה של כל הפרשה.

מספר תעודות ממניסטרויון החוץ הגרמני כבר היה ידוע במשפט ה-XI הנ"ל (וילהלמסטרסה), כשהן הוצגו בעיקר נגד ארנסט פון-וויצזקר ואדמונד ויזנמייר. במשפט ההוא הוזכרו, למשל, מכתב אייכמן מיום 9 במרס 1942; מכתבים אחרים בעניין גירושם של 5000 יהודים מצרפת, כ"כ מכתבו מ-22 ביוני 1942 בקשר להגליית רבבות יהודים מצרפת, בלגיה והולנד. כחומר הוכחה שימש גם תזכירו של פון-טאדן (v.Thadden) מיום 14 במאי 1943, אשר מצטט את אייכמן כדורש – בעיסקת חילופין משוערת – 20,000 גרמנים צעירים ובריאים מחו"ל

תמורת 5000 ילדים יהודיים, תוך איום שבעבור זמן קצר לא יהיה אפשר עוד, "מסיבות טכניות", לבצע את העיסקה.

מבחר התעודות של מיניסטרויון החוץ הגרמני על פרשת אייכמן (484 מסמכים המשתרעים על 862 עמ'), אשר מסרנו ללשכה 06 בליווי רשימות מפורטות, כולל: חילופי מכתבים בינו ובין המיניסטרויון הזה; מכתבים, מברקים ודו"חות שנשלחו אל אייכמן ומעידים על מעמדו וסמכויותיו האמיתיים; מסמכים אשר בהם מוזכר שמו; דו"חות משיבות ושיחות סודיות על תכנון, הכנה וביצוע "הפתרון הסופי" בכללותו ובשלביו שונים בארצות שונות; ולבסוף – תעודות המתאייחות למקרים אינדיבידואליים, המשקפים את העקרונות והשיטות, אשר הופעלו ע"י אייכמן וצוות מבצעי "הפתרון הסופי". כמה וכמה מן התעודות האלה מבהירות את חלקו ואשמתו של אייכמן, את התפקיד המרכזי שהוא תפס בתהליך הרדיפות וההשמדה של היהודים בארצות הכיבוש, וכן במניעת הצלת יהודים ע"י בריחה והגירה, לרבות מניעת עליית נוער לארץ-ישראל. מספר רב של תעודות מוכיחות כי הוא עסק ב"פתרון הסופי" (כלומר במעשי השמדה) זמן רב לפני שדבר זה אושר באופן פורמלי.

במאמרו "לחלקו של אייכמן בביצוע הפתרון הסופי" ("ידיעות יד ושם" מס' 27 ע"ע 15-23) הבאנו דוגמות של מסמכים מארכיון מיניסטרויון החוץ הגרמני, המשקפים במישרין או בעקיפין את חלקו של אייכמן בתיכנון ובהכנה של "הפתרון הסופי". מתוכם אנו למדים, שהוא היה האישיות המרכזית בהפעלת "הפתרון" הן בגרמניה, הן בארצות הכיבוש; הוא היה מציע את הפעולות העיקריות בפרשה זו, היה יוזם באופן עצמאי את הפעלתן, מרכז את הדו"חות עליהן, מפקח על ביצוען, ותכופות גם מבצע אותן אישית או בעזרת אנשי המשרד שלו, לעיתים אף מחמיר בביצוע התוכנית – כאשר הממונים עליו היו נוטים להקל. במקום זה ראוי להזכיר, כי העמדנו לרשות חוקרי הלשכה גם חומר תעודתי, בליווי רשימות מפורטות, הן במכלול הקשרים של המופתי עם הציר, החל ממאורעות שנות 1936-1939. המדובר הוא בתיעוד של מיניסטרויון החוץ הגרמני ובמיקרופילמים שקיבלנו לפרשה זו ממכון יו"א.

שורה שלמה של מסמכים מעידים, כי אייכמן טיפל לא רק בתיכנון ה"פתרון הסופי" בכללותו אלא גם בגורלם של יחידים. הוא לא הזניח כל מעשה גדול כקטן, כדי לתפוס איזה יחיד יהודי ולשלחו אל מחנה ההשמדה. בחיפושיו אחרי יהודים בודדים, שנשארו לפליטה, מפעיל אייכמן לחץ על נציגויות של מדינות ידידותיות של גרמניה, כדי לרכוש את עזרתן בלכידת הנמלטים.

אוסף תעודות מסלובאקיה

העברנו ללשכה עשרות רבות של ערכים ומסמכים מארכיבים ואוספים שונים הגנוזים בארכיון יד ושם, כגון אוסף המסמכים של "המחלקה לתיעוד יהודי", שפעלה בסלובאקיה בשנים 1949-1945. בחטיבה זו נמצאות תעודות רשמיות של משרדי ממשלת סלובאקיה "העצמאית" הדנות ביהודים. המסמכים החשובים ביותר מתוך האוסף הזה, שנמסרו ללשכה 06 הן: רשימותיו של

ויסליצני, נציגו של אייכמן בתקופת ההשמדה בסלובקיה, שנכתבו בכלא בבראטיסלאווה; רשימות אישיות על עובדי מטה אייכמן¹; ותרשים של המבנה והמגוון של הס"ד. ברשימותיו הנ"ל מתאר ויסליצני את הפעולות הנפשעות של אייכמן, כפי שהכיר אותן במשך 11 שנים של שיתוף פעולה הדוק עמו (משנת 1943 ב"שירות הבטחון" – ס"ד עד שנת 1945 במחלקה של ה-R.S.H.A).

חשיבות רבה נודעת למסמכים הבאים מתוך האוסף הזה:

(א) פרוטוקול ביה"ד הלאומי בפראג ובו פרטים על מעשיו של אייכמן כפי שנמסרו ע"י 3 גיסותיו, תושבות צ'כוסלובקיה; (ב) כתבי אישום ופסק-דין של בית-הדין הלאומי בבראטיסלאווה נגד ויסליצני, שנאשם בהשתתפות כיועץ בחקיקת החוקים האנטי-יהודיים, וכן בגירושם של 60,000 יהודים מסלובקיה בשנת 1942, 45,000 יהודים מיוון בשנת 1943, ובפשעים בקשר עם השמדת יהודי הונגאריה; (ג) רשימה בה נידונה בפרוטרוט התכנית בדבר "פתרון" השאלה היהודית על כל שלביה ב-1944, כפי שהותוותה ע"י שירות הבטחון (ס"ד). הפרקים העיקריים של רשימה זו דנים במוסדות כגון: "יודנפראט", המשרד המרכזי להגירת יהודים (Zentralstelle für jüd. Auswanderung), המשרד המרכזי להסדרת שאלת היהודים בבוהמיה ומוראווה (Zentralamt zur Regelung der Judenfrage).

וכן דנה רשימה זו בבעיות אלה: תכנית מדאגאסקר 1940-1941; השקפות אידיאולוגיות של הימלר; ההסכם בין המשרד הראשי לביטחון הרייך ובין מטה הוורמאכט (Komis-sarerlass) וה"פתרון הסופי" 1941-1944; תהליך הגירושים בארצות שונות; בלימת ההשמדה בשנת 1944 וניסיונות לעצור את "הפתרון הסופי"; המו"מ עם ועדת ההצלחה בסלובקיה ובהונגריה; עמדתו הבלתי-פשרנית של אייכמן.

מחטיבת סלובקיה נמסרו ללשכה 06 הפרוטוקולים של המשפטים, שנערכו לפני בית-הדין הלאומי בבראטיסלאווה בשנות 1946-1948, נגד המנהיגים האחראיים למדיניות סלובקיה "העצמאית" (כגון נשיא המדינה ד"ר יוסף טיסו, ראש הממשלה ומיניסטר החוץ ד"ר סטפן טיסו, מיניסטר הפנים והחוץ ד"ר דורציאנסקי, מיניסטר הפנים אלכסנדר מאך, מנהל המחלקה היהודית במשרד הפנים ד"ר ואשק (Wasek), מנהל שירות הביטחון הסלובאקי ד"ר סטארנסקי ואחרים, ונגד מספר גרמנים שפעלו בארץ זו ולקחו אף הם חלק ב"פתרון הבעיה היהודית" (הציר הגרמני בסלובקיה לודין, מנהיג המפלגה הנאצית פאנץ קארמאזין, קומינסארים של המחלקה היהודית בגיסטפו ומבצעי רדיפות היהודים בסלובקיה). ראיות לציון מתוך חומר זה עדותו של ויסליצני במשפט ואשק-תיאור מקיף על כל שלבי הרדיפות בסלובקיה מאז בואו לשם (אוגוסט 1940) – וכן עדויותיהם של עסקנים יהודיים בסלובקיה על פעילותו של ברונר, נציגו של אייכמן בבראטיסלאווה בשנים 1944-1945.

אוספי תעודות אחרים מגנזי יד-ושם

יקצר המצע מלמנות את כל התעודות והמסמכים, שמסרנו לממונים על החקירה ולתביעה. ע"מ לגולל – במידת האפשר – את מלוא היריעה. נציין את התעודות מאוספים אחרים, כגון: אוסף

¹ Personalbeschreibung über die Angehörigen des Stabes Adolf Eichmann.

194 הדוחו"ת של האיינזאצגרופן; אוסף בל-כדורי; אוסף בולגריה; אוספי תעודות של מרכזי תיעוד לשעבר בלינץ ובווינא; אוסף ליטא; אוסף סטון וכו'; 35 סרטים מיקרופילמים (אלפי מסמכים) מאוספי הארכיון של "המרכז לדוקומנטציה" בפאריז, שצולמו בזמנו עבור ארכיונו והדנים בשואת יהדות צרפת; סרטים מיקרופילמים על שואת יהדות רומניה, גרמניה, הונגריה, פולין, וכו', המכילים מסמכים מקוריים ועדויות מארצות שונות, מחנות קהילות המשקפים את התיכנון והביצוע של "הפתרון הסופי" בהיקף אירופי, והמוכיחים את התפקיד המרכזי, שתפס אייכמן בהשמדת יהודי אירופה ובמניעת הצלת יהודים בדרכי בריחה והגירה.

עזרה נוספת בצורות שונות

שיתוף הפעולה של ארכיונו עם הלשכה 06 התבטא גם במתן אפשרות לחוקרי הלשכה לבצע עבודות שונות בתוך בניין מוסדנו. במשך תקופה ממושכת העמדנו לרשותם חדר ומכשירים לקריאת מיקרופילמים, וניתנה להם הדרכה בכל הנוגע להתמצאות במקורות ולשימוש באמצעי עזר. הייעוץ כלל גם הדרכה בדבר השיטות, אשר הופעלו בזמן משפטי נירנברג בשטחים שונים, ובתוכם הבעיות הביטחוניות הקשורות בשירות לעיתונאים, למתרגמים ולמבקרים. הועמדו לרשות הלשכה תצלומים דוקומנטריים (כגון: 26 תצלומים של מעבדת השלדים בשטראסבורג), סרטי קולנוע דוקומנטריים ותקליטים ששימשו ללימוד הרקע עבור חוקרי הלשכה וחומר ראיות בבית-המשפט.

אנו נתנו ללשכה 06 אינפורמציה על המבנה הארגוני של משרדי הממשלה הגרמניים בתקופת השלטון הנאצי, פרטים שונים על מיניסטריון החוץ הגרמני (על פעולותיהן של המחלקות השונות של המשרד, שטיפלו בעניינים יהודיים). מסרנו חוות-דעת ביחס לגורלם של ילדי לידיצה שהועברו ללודז'. יש לציין, בריכוז החומרנגד אייכמן לא הסתפקנו בתעודות המצויות בתוך מוסדנו, אלא פנינו בבקשות חומר תיעודי לגורמים שונים שמחוצה לו – ונענינו במידה רבה. כן, למשל, קיבלנו מאת מ. ויזנטל, שעקב במשך שנים אחרי אייכמן, וקבע עוד ב-1953 שהוא נמצא בארגנטינה – העתקים מתוך תיקיית ה"גאוו" וינה על חלקו בהכנת "ליל הבדולח", וכן חומר על קרוביו של אייכמן, שלקחו חלק בגירוש יהודי צ'כיה ובהחרמת רכושם.

באנו בדברים עם החוקר ינה ליוואי (Jenő Lévai) שבעקבות לכידתו של אייכמן נתבקש רשמית מטעם הממשלה ההונגרית להכין עבודה דוקומנטרית תוך ריכוז המסמכים הרשמיים הממשלתיים בהונגריה.

פנינו ליוו"א בניו-יורק וקיבלנו ממנו מיקרופילמים עם מסמכים על פרשת המופתי. לאחר שפורקה הלשכה 06 המשכנו לספק חומר תעודתי לבאי-כוח התביעה לשם הגשתו לבית המשפט בתור מוצגים, כגון 5 כרכים של דו"חות קהילת פראג (במקור, משנות 1939-1940), 219 פוטוקופיות מהדו"חות של ה"איינזאצגרופן" וכו'.

בהתחלת יוני שלחנו לתביעה חומר שקיבלנו מפרופ' מארק, יו"ר המכון ההיסטורי היהודי בווארשא, (עדותו של ק. צייז'ווסקי על הרג המוני באושוויץ ועל ביקוריו של אייכמן שם, וכן עדותה של א. פייקוט על ניסויים רפואיים בילדים באושוויץ).

במעבדת הצילום של מוסדנו הוכנו בשביל התביעה כ-1500 הגדלות מתוך מיקרופילמים, וכ-200 רפרודוקציות מתצלומים ותמונות, שבהם השתמשה התביעה כבחומר ראיה.

מאיך הגיעו, בעקבות ההתעניינות המוגברת בבעיות השואה, ללשכה 06 ולתביעה מכתבים רבים, בליווי תעודות וצילומים, שחלק מהם כבר נמסר למוסדנו. חומר מסוג זה שהגיע אלינו – הועבר מיד לידיעת החקירה והתביעה.²

תרמנו רבות בהמצאת חומר ואינפורמציה לעשרות עיתונים בארץ ובחו"ל ולתחנות ראדיו וטלוויזיה באירופה ובארה"ב; פרשת אייכמן הגבירה את התעניינותו של הקהל במוסדנו, ועיתונאים ואנשי ראדיו וטלוויזיה מכל רחבי תבל ביקרו בו, בראש וראשונה בארכיון. ניתנו גם מספר הרצאות על הפרשה בתוך המוסד ומחוצה לו. בין השאר הוכנו אוספי תעודות עבור הלורד ראסל אף ליורפול, עבור מרכז לדוקומנטציה היהודית בפריז, ועוד.

חומר תיעודי שנרכש הודות למשפט אייכמן

בראשית יולי 1961 קיבלנו מהלשכה 06 סידרה שלמה של חומר הראיות, כפי שהוגשו במשפט ע"י הלשכה, לרבות המסמכים שהנם עדין בחזקת חומר שמור. כן ניתנה לנו רשות לצלם את הכרטסת העניינית והגיאוגרפית רבת-הערך, שהוקמה בלשכה תוך כדי עבודתה המסועפת.

באמצעות הד"ר יעקב רבינסון קיבלנו שורה של שאלונים, שהוצגו לעדי הסגוריה בחו"ל בקשר למשפט, וששה-עשר פרוטוקולים של חקירת העדים האלה: אריך פון דם באך-זילוסקי, ריכרד בר, קורט בכר, תיאודור גרל, ווילהלם הטל, ואלטר הופפנקוטרן, האנס ייטנר, הוברט קאפלאר, הרמן קרומאי, מכס מרטן, פראנץ נובאק, ד"ר אלפרד זיקס, אברהרד פון טאדדן, אלפרד פון טאדדן, ד"ר אדמונד וזנמאייר, ואוטו וינקלמאן*.

התובע הגרמני צויג (Zeug) מסר, בשם רשויות משפטיות בגרמניה, לידי התביעה הישראלית מיקרופילמים של חומר הדן בעיקר במחנה ההשמדה טרבלינקה, וכן בפעולותיהם הנפשעות של גדולי פושעי המלחמה: ס"ס שטרומבאנפירר הרמן הפלה, קורט פראנץ (Hermann Höfle, Kurt Franz) מפקד טרבלינקה, קריסטיאן וירט (Wirth) מפקד מחנות השמדה בלז'ץ וסוביבור, ומפקח על כך "הפלוגות המיוחדות" של "חטיבת ריינהארד" (Einsatz Reinhard), וגם עדויות שניגבו ע"י חוקרי הרשויות המשפטיות הגרמניות מפי הפושעים: ורק, ביגלמייר, הופמן, וורטהוף, ד"ר שטרומ וד"ר פפאנשטיל (Werk, Bingelmayer, Hofman, Worthof, Sturm,) (Pfannensstiel).

כדאי להוסיף, שנערכה על-ידינו רשימת המשפטים שנערכו במערב גרמניה, ושאו מעוניינים בדוחות שלהם. היועץ המשפטי לממשלת ישראל הבטיח לעזור בהשגת חומר זה על ידי פנייה רשמית למוסדות חקירה ושפיטה גרמניים, הדרושה לפי החוק הגרמני בנידון זה.

אחר לכידת אייכמן הגיע גם ישירות לארכיונונו זכרם בלתי פוסק של חומר תיעודי. ב-19 בספטמבר 1960 נתקבל הארכיב של מדור פושעי המלחמה ליד הוועד המרכזי לשעבר של היהודים

² למשל עדותה של גב' ליזלוטה פרלס על סלקציה שביצע אייכמן בין חברותיה בגנוז הקהילה בברלין, ב-20 באוקטובר 1942.

* Vone dem Bach-Zelewski, Richard Baer, Kurt Becher, Theodor Grell, Wilhelm Hoettl, Walter Huppenkothen, Hans Yuettner, Hubert Kapper, Herman Krumei, Max Merten, Franz Nowak, Dr. Alfred Six, Eberhard v. Thadden, Alfred v. Thadden, Veessenmayer, Otto Winkelmann.

המשוררים במינכן. המדור הזה, שפעל בשנים הראשונות שלאחרי המלחמה (1946-1951), ריכז תיקי האשמה נגד 979 פושעי מלחמה נאציים ונגד 123 משתפי פעולה יהודיים.

נתקבל "אוסף סקולס" (הונגאריה), המכיל מכתבים מקוריים של קהילת בודאפשט, 41 דו"חות על מצב יהודי הונגאריה, רשימות של קהילות הונגריות מיום 8 באפריל 1944; עדויות משנות השואה ומכתב שהושלך מרכבת גירוש.

באמצעות מערכת "במחנה" נתקבלו 4 אלבומים גדולים, המכילים אלפי תצלומים ותיאורים מחיי גיטו לודז', וכן דיאגרמות, פקסימיליות של פקודות, הוראות, דו"חות ומסמכים אחרים, המתייחסים לתקופת 1941-1942. האלבומים הוכנו ביזמת היודנראט של לודז', כדי להוכיח את הישגיו בפרודוקטיוויזציה (המפעלים לייצור נעליים ושטיחים), ובתחום הסוציאלי (מחנה לילדים ובית-חולים).

קיבלנו אוסף מיקרופילמים מתוך תיקי בתי-המשפט "המיוחדים" ובתי המשפט "העממיים" בגרמניה הנאצית, וכן מתוך תיקים אישיים של אנשי השירות המשפטי הצבאי. אוסף זה רוכז ע"י מר שטרקר (Strecker), סטודנט גרמני שהכין את התעודות לשם צילום במעבדתנו.

נציין עוד כמה משלוחים בודדים שקיבלנו:

(א) העתקי מסמכים המתייחסים להשתתפות יהודי סלובאקיה בפעולות הפרטיזנים; (ב) צרור מכתבים, שירים מקוריים (שנכתבו בגיטו ובמחנות); ותצלומים על השמדת יהודי גיטו ריגא; (ג) פסק-דין של בית-משפט גרמני בדבר האחראים לפרעות נובמבר 1938 בעיר אמדן; (ד) זכרונותיו של ה. קרוסקאל, שהם מקור מוסמך לכל הנוגע למחנה וסטרבורק, לפעולות-תרבות במחנה, לגירושים משם, למבצעי-ההצלה ההולנדיים, וכו'; (ה) אלבום תמונות ותעודות אישיות של הימלר; (ו) 23 תצלומים על "ליל הבדולח" במאגד בורג; (ז) סרט אמנותי של י. בקר "ארוכה היא הדרך", המתאר תלאותיו של בחור יהודי מווארשא בשנות השואה, וחיי במחנה לפליטים בגרמניה לאחר השיחרור.

מלשכתו של נשיא המדינה הועבר אלינו כתב-יד של חיבור מאת העו"ד דושאן דראצ'א. הדן בפרשת ההשמדה של יהודי יוגוסלביה, והמביא עשרות דוגמאות של גבורת היהודים בארץ זו.